

Nieuwsbrief Zeetrek tellingen

Nr. 9, maart 2026

Noordse Pijlstormvogel, Westkapelle 16-9-2025
Foto: Mayro Pattikawa

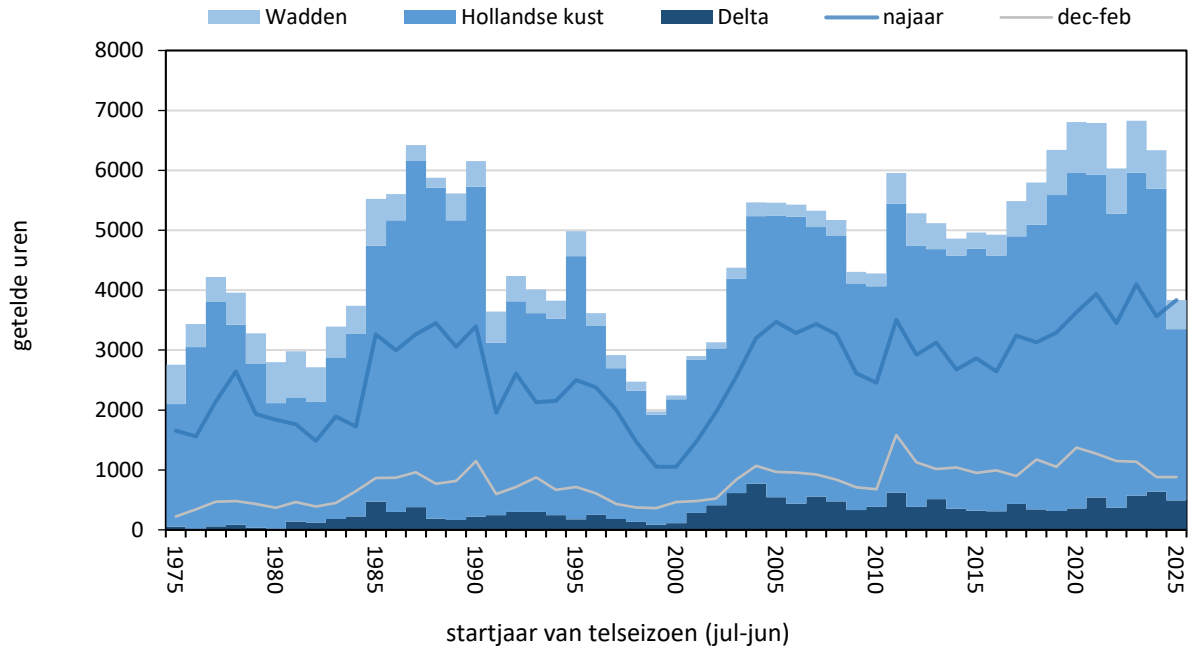
De eerste golfjes smienten, pijlstaarten, en bonte strandlopers zijn onze kust alweer gepasseerd en de meeste trek tellers staan zo langzamerhand weer in de voorjaarsstand. Een goed moment om even terug te kijken op afgelopen najaar en winter. In deze nieuwsbrief daarom een terugblik op de ontwikkeling van de telinspanningen aan zee en de low- en highlights van de afgelopen najaars- en winterperiode. Daarnaast een oproep om op vleermuizen te letten en waarnemingen daarvan door te geven.

Telinspanning t/m najaar 2025

Met een flink deel van het telseizoen 2025/26 achter de rug kunnen we een update geven van de ontwikkeling in de tel-inspanningen door zeetrek tellers. De staven in figuur 1 geven de aantallen in Trek tellen.nl ingevoerde teluren, verdeeld naar regio (Wadden, Hollandse kust en Deltagebied). Ook is aangegeven hoe de landelijke jaartotalen verdeeld zijn over voor- en najaren (donkere lijn: najaarstotalen), en hoeveel uren er gemaakt zijn in de 'wintermaanden' november-februari (lichtgrijze lijn). Van het laatste seizoen 2025/26 is nu nog alleen het najaar (juli-december) in de staven weergegeven, maar de winter-lijn is bijgewerkt t/m februari 2026.

Te zien is dat het aantal getelde uren per jaar in de zes meest recente volledige telseizoenen op een historisch hoog niveau lag, en dat de

inspanning in najaar 2025 daar niet voor onder doet. Wel lijkt de animo om in de wintermaanden aan de kust te gaan zitten in de recente winters wat af te nemen. Al is er in het licht van de gehele tijdreeks nog geen reden tot alarm, enigszins jammer is dat wel. Immers, ook en juist in de wintermaanden vervult de Nederlandse Noordzee een rol als leefgebied voor diverse soorten zeevogels, en is het dus nuttig om een vinger aan de pols te houden. Met name voor de meer kustgebonden soorten zoals (Roodkeel)-duikers, Zwarte Zee-eend, futen en meeuwen zijn de zeetrek tellingen daarvoor een belangrijke informatiebron, in aanvulling op de vliegtuigtellingen verder op zee. Het is wel af en toe kleumen in de winter, maar aan de andere kant is er op vogelgebied dan op het land veelal minder te beleven, dus wat let je?

Figuur 1. Aantallen getelde zeetrek-uren vanaf Nederlandse zeetrekposten sinds seizoen 1975/76 (in *Trektellen.nl*). De lijn voor 'najaar' geeft de uren geteld in juli-december.

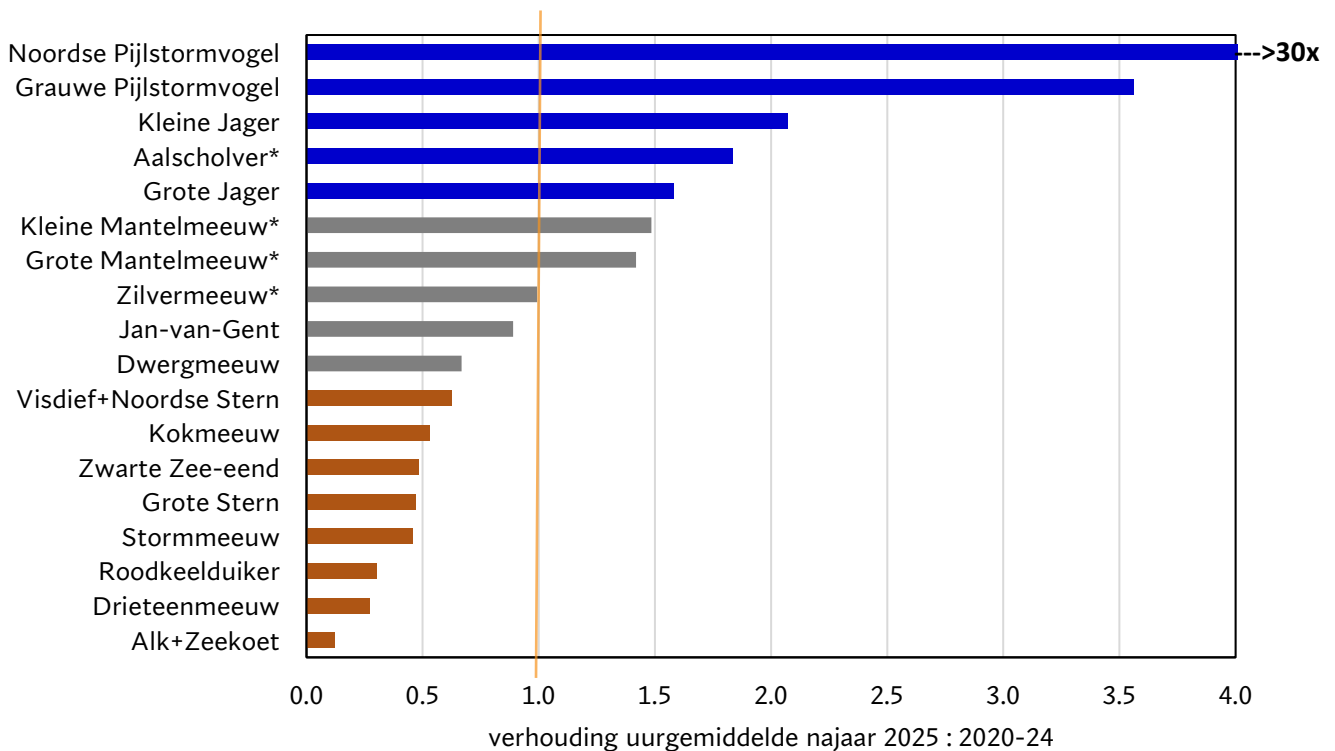

Zeetrek in najaar en winter 2025/26

Veel waarnemers zullen goede herinneringen hebben aan het pijlenspektakel van midden-september, maar over de bank genomen was najaar 2025 qua vogelaantallen nogal mager. In figuur 2 wordt voor een aantal 'gewone' zeetreksoorten het uurgemiddelde aantal over drie najaarsmaanden in 2025 vergeleken met dat in de voorgaande vijf jaren. Deze vergelijking is uitgedrukt als een verhouding, dus de waarde 1 geeft aan dat een soort in het afgelopen najaar precies zo veel werd geteld (per uur) als in de vijf jaar ervoor. Omdat ook aan zee variatie van jaar op jaar heel gewoon is, is hier om te spreken van 'ongewoon lage' aantallen een grenswaarde van 0.67 aangehouden (minstens een derde minder dan het vijfjarig gemiddelde). Zo gedefinieerd vallen flink wat typische 'zeetrekvogels' in deze categorie. Bij zowel Visdief (+Noordse Stern) als Grote Stern, maar ook bij Kok- en Stormmeeuw bedroegen de uurtotalen maar ongeveer de helft van die in de voorafgaande vijf jaar. Aanwijzing voor een slecht

broedseizoen of was er misschien niet veel kleine vis beschikbaar in de (ruime) kustzone, waardoor de vogels hier niet bleven foerageren maar snel doortrokken? Ook de later in het najaar arriverende consumenten van kleine vis, Roodkeelduiker ('duiker totaal'), Alk+Zeekoet en Drieteenmeeuw waren opvallend weinig talrijk dit najaar, met uurgemiddelden slechts 12-30% van het vijfjarig gemiddelde.

Niet schaarser dan gemiddeld waren Jan-van-Gent en Aalscholver, soorten die op grotere vissen jagen; Aalscholvers kon je met meer dan 1.5 maal normaal zelfs relatief talrijk noemen. Ook talrijker dan gemiddeld waren Kleine en Grote Jager en Grauwe en Noordse Pijlstormvogel. Van de Grote Jager krabbelde het voorkomen weer een beetje op na enkele zeer slechte jaren volgend op de vogelgriep-uitbraak in 2022. Bij Kleine Jager lijkt een decennialange achteruitgang recent te zijn gestopt. Het relatief hoge uurgemiddelde in 2025 strookt niet met de schaarste aan sterns en kleine meeuwen waar ze voedsel van

Figuur 2. Relatieve talrijkheid (uurgemiddelde t.o.v. 2020-2024; 1 = gelijk; oranje lijn) van karakteristieke zeetrek-soorten in najaar 2025. Soorten met blauwe staven waren minstens 50% talrijker dan 'gemiddeld', soorten met bruine staven minstens 33% minder talrijk. Uurgemiddelden zijn berekend over de maanden september-november, behalve voor de sterns (augustus-oktober).

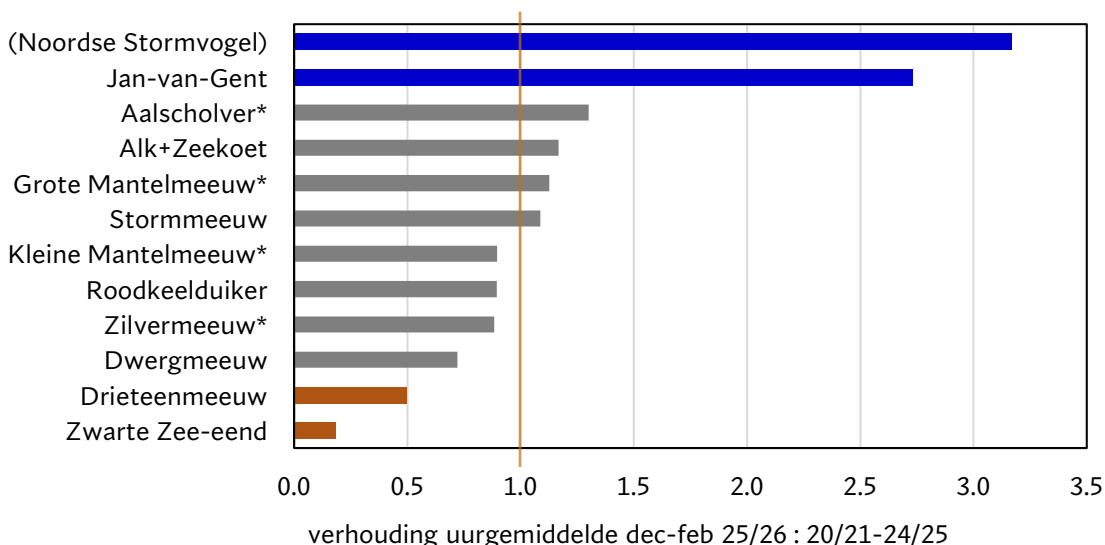
konden stelen, en is opgestuwd door enkele goede dagen met harde aanlandige wind, met name 21 september en 5 oktober (bv. resp. 132 en 72 exx langs de Maasvlakte). Vijf oktober was ook een goede dag voor Grauwe Pijlstormvogel (o.a. 95 langs Westkapelle en 82 langs Terschelling) maar nog beter was 16 september met 318 bij Westkapelle en 178 vanaf Scheveningen.

Op diezelfde 16 september (met wind West 7 Bft, na ZW7-8 op de dag ervoor) werden ook record-aantallen Noordse Pijlstormvogels geteld langs diverse telposten, hoe zuidelijker hoe meer: Castricum 24, Bloemendaal 45, Katwijk 69, Scheveningen 138, Maasvlakte 211, Oudorp 323 en Westkapelle maar liefst 643. Het oude telpostrecord, tevens het Trektellen-record in Nederland, stond daar op 240. In de dagen erna druppelde de influx nog even na met maximaal 22 per telpost op de 17e (Westkapelle) en 21 op de 18e (Egmond) maar daarna niet meer dan enkele per dag. Het landelijke uurgemiddelde kwam hiermee bijna 30 keer zo hoog uit als dat in 2020-2024!

Wat betreft de overige schaarse zeetreksoorten was het najaar relatief goed voor Vaal Stormvogeltje (194 exx verdeeld over drie perioden) en Kleine Alk (193 exx eind okt-begin nov), maar beneden gemiddeld voor Kleinste Jager (42 exx) en Papegaaiduiker (5). De 38 Noordse Stormvogels, 96 Middelste

Jagers, 27 Vorkstaartmeeuwen en 48 Rosse Franjepoten weken niet al te sterk af van wat we gewend zijn.

In de wintermaanden december-februari sprongen er weinig soorten uit (figuur 3). Na de schaarste in het najaar veerden de aantallen van duikers en Alk/Zeekoeten weer terug naar een normaal niveau. Voor de AZ is dat geheel te danken aan de vierde week van januari, toen ze ineens massaal voor de kust opdoken, vooral in Zuid-Holland, met resp. 9050, 6517 en 4426 bij Den Haag op 23-25 jan, maar ook 4113 bij Camperduin op de 22e. Kort daarna waren ze even plotseling weer weg ook. Drieteenmeeuw en Zwarte Zee-eenden bleven echter de hele winter schaars. Wel opvallend talrijk waren Jan-van-Genten, met een uurgemiddelde 2,5 maal normaal en maxima van 1450 langs Den Haag en 1070 langs Westkapelle op 1 januari. Op veel plekken werden tientallen vogels foeragerend gezien vlak onder de kust. In februari namen de aantallen echter af. In de eerste week van januari bracht harde NNW-wind die rechtstreeks uit het poolgebied kwam aanwaaien aardig wat Noordse Stormvogels naar de (Noord-Hollandse) kust, met 11-12 exx langs Castricum en Egmond waaronder weer eens wat hoognoordelijke, donker gekleurde vogels.

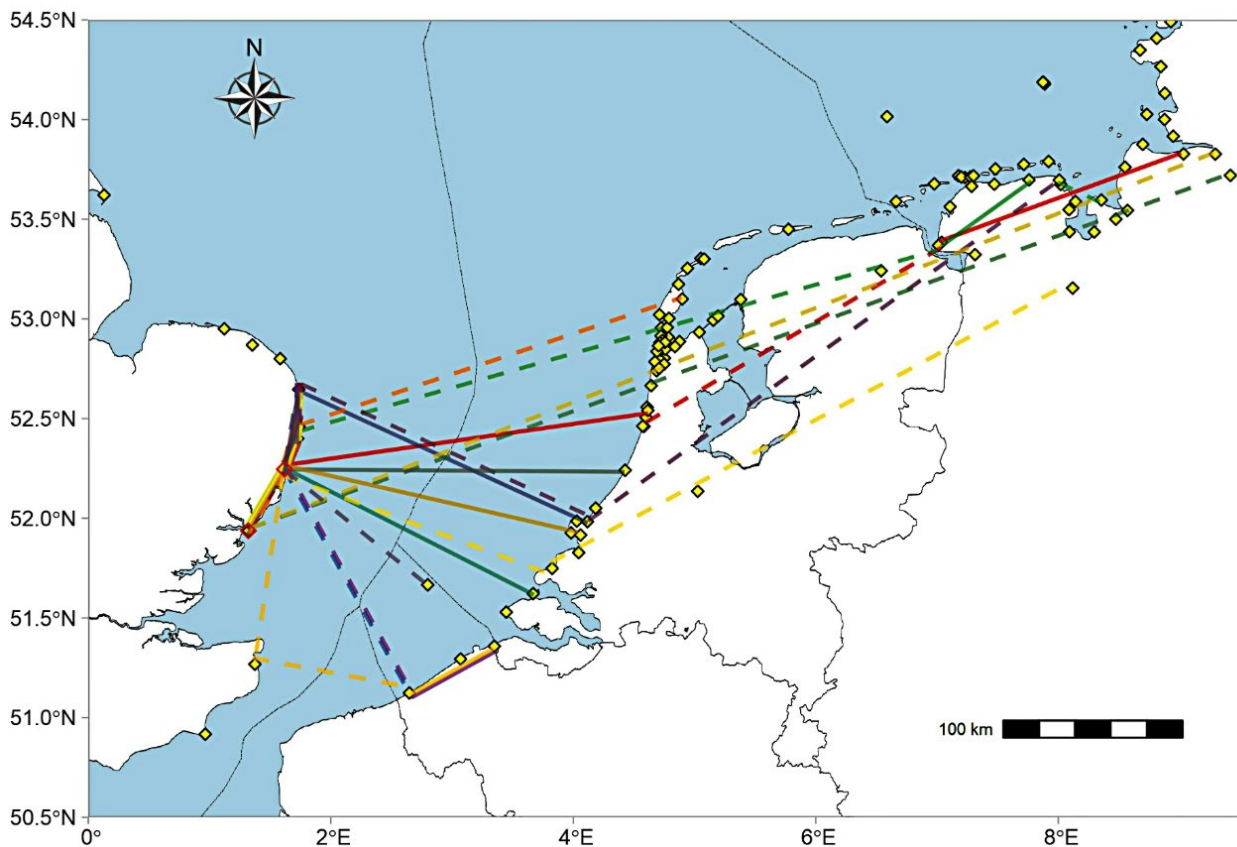

Figuur 3. Relatieve talrijkheid (uurgemiddelde t.o.v. 2020-2024; 1 = gelijk) van karakteristieke zeetreksoorten in december 2025 – februari 2026. Details als in figuur 2.

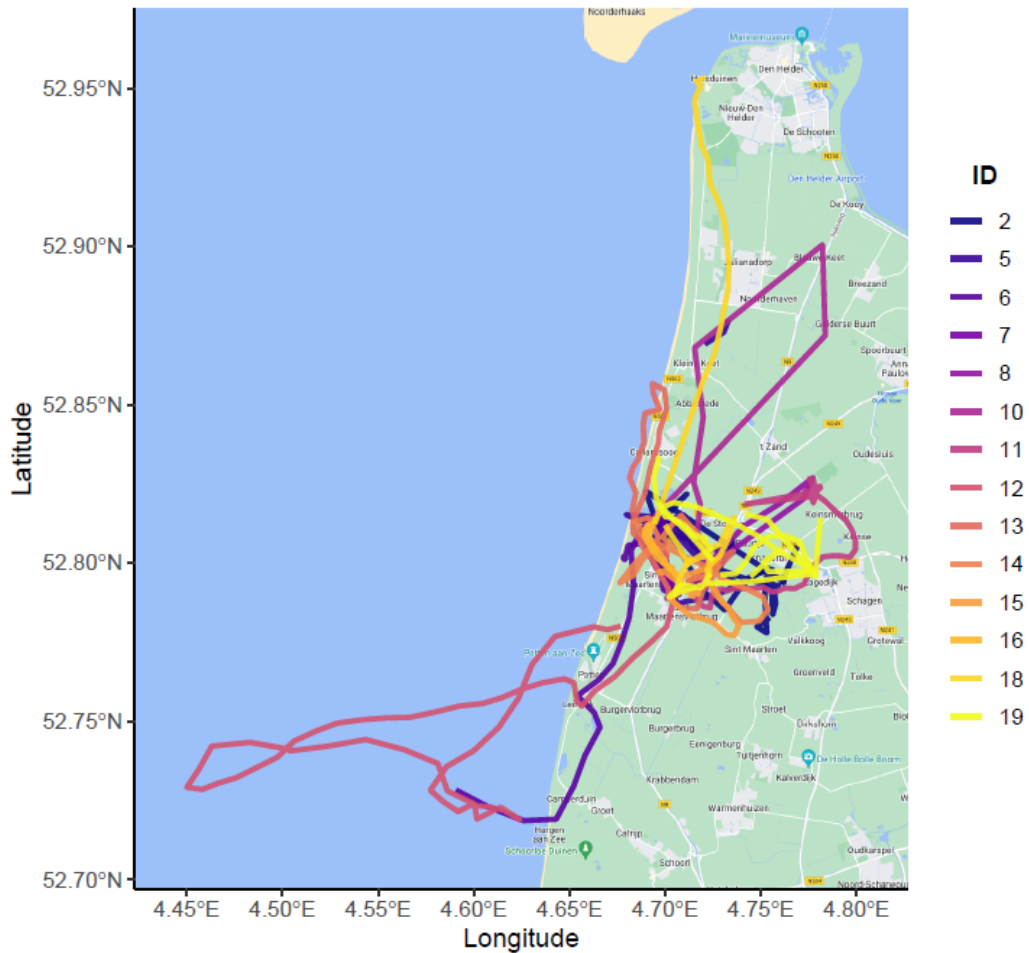
Informatie gevraagd: waarnemingen van vleermuizen tijdens vogeltrek-tellingen

Tijdens vogeltrektellingen worden met enige regelmaat vleermuizen waargenomen. Uit mijn eigen tijd als actieve zeetrekter bij Camperduin in de jaren '80 en '90 kan ik me nog herinneren dat we kleinere vleermuizen determineerden als "Gewone Dwergvleermuizen" en de grotere als "Laatvliegers". Inmiddels weten we dat de meest algemene soort boven zee de Ruige Dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii* is; een soort die grote afstanden aflegt tussen de wintergebieden in Zuid- en West-Europa en de

zomergebieden in Noord- en Oost-Europa (Petersons 2004, Russ 2022). Tracking data laat zien dat de soort in staat is om binnen 3-5 uur de Noordzee over te steken waarbij snelheden boven de 60 km/u kunnen worden bereikt (Lagerveld e.a. 2024, figuur 4). Rosse Vleermuizen *Nyctalus noctula* worden ook met enige regelmaat waargenomen door zeetrekters. Hierbij gaat het meestal om dieren die in het najaar langs de zeereep trekken (Mostert 2012), maar ook om dieren uit de kolonies uit de duinstreek die soms boven zee foerageren (Lagerveld & Mostert 2023, figuur 5).

Figuur 4. Vliegpaden van 15 Ruige Dwergvleermuizen die vanaf de Engelse Oostkust naar het vasteland van Europa zijn overgestoken (voorjaar 2021 en 2022). Doorgetrokken lijnen geven verplaatsingen binnen één nacht aan, geblokte lijnen verplaatsingen geregistreerd over meerdere nachten (gereproduceerd uit Lagerveld e.a. 2024).

Figuur 5. foerageertrips van 14 Rosse Vleermuizen uit het Wildrijk nabij St Maartensvlotbrug (gereproduceerd uit Lagerveld & Mostert 2023).

Andere soorten die -incidenteel- op zee worden vastgesteld zijn Gewone Dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*, Tweekleurige Vleermuis *Vespertilio murinus*, Laatvlieger *Eptesicus serotinus*, Noordse Vleermuis *E. nilssonii* en Bosvleermuis *Nyctalus leisleri* (Boshamer & Bekker 2008, Leopold e.a. 2014, Hüppop & Hill 2016).

Graag wil ik meer informatie verzamelen over de vleermuizen die tijdens vogeltrektellingen worden gezien, zowel langs de kust als in het binnenland. Daarbij ben ik specifiek geïnteresseerd in het tijdstip op de dag, vliegrichting, vlieghoogte en het predatierisico. Mocht je tijdens een trektelling een vleermuis waarnemen dan ontvang ik

graag de hieronder aangegeven informatie. Ook voor historische waarnemingen houd ik mij van harte aanbevolen. Alvast hartelijk dank!

Sander Lagerveld
sander.lagerveld@wur.nl

dwergvleermuis spec. Zierikzee september 2025
 Foto: Adri Clements

Soort	Mogelijke soort, genus, 'kleine/grote vleermuis', of beschrijving
Locatie	Graag zo specifiek mogelijk, liefst decimale breedte- en lengtegraad
Weersomstandigheden	Windrichting en snelheid, bewolking, zicht en neerslag
Datum	dd-mm-jj
Tijd	Lokale tijd
Waarnemingsduur	Minuten
Waarnemers	
Vliegrichting	Graag zo specifiek mogelijk, bijv. "schuin uit zee van ZW naar NO"
Vlieghoogte	of indicatie daarvan
Gedrag	Directionele vlucht, heen en weer, ter plaatse, foerageren etc
Predatoren aanwezig?	Ja/Nee. Zo ja, welke? (Meeuwen, Kraaiachtingen, Uilen, Valken en Sperwer zijn potentiële predatoren van vleermuizen)
Predatiepoging	Ja/Nee. Zo ja, wat was de afloop?
Eventuele Bijzonderheden	Bijv: "probeerde naar Z te vliegen, maar werd over de duinen het binnenland in geblazen"

Literatuur

Boshamer J.P.C. & Bekker, J.P. 2008. Nathusius' pipistrelles (*Pipistrellus nathusii*) and other species of bats on offshore platforms in the Dutch sector of the North Sea. *Lutra* 51: 17–36.

Hüppop O. & Hill R. 2016. Migration phenology and behaviour of bats at a research platform in the south-eastern North Sea. *Lutra* 59: 5-22

Lagerveld S. & Mostert K. 2023. Are offshore wind farms in the Netherlands a potential threat for coastal populations of noctule? *Lutra* 66: 39–53.

Lagerveld S., de Vries P., Harris J., Parsons S., Debusschere E., Hüppop O., Brust V. & Schmaljohann H. 2024. Migratory movements of bats are shaped by barrier effects, sex-biased timing and the adaptive use of winds. *Movement Ecology* 12: 81. <https://doi.org/10.1186/s40462-024-00520-7>

Leopold M.F. e.a. 2014. A first approach to deal with cumulative effects on birds and bats of offshore wind farms and other human activities in the southern North Sea. IMARES report C166/14. IMARES/Wageningen UR. <https://edepot.wur.nl/329749>

Mostert K. 2012. Vleermuizen in Den Haag en omgeving 2009-2011. Zoogdierwerkgroep Zuid-Holland.

Pētersons, G. 2004. Seasonal migrations of north-eastern populations of Nathusius' bat *Pipistrellus nathusii* (Chiroptera). *Myotis* 41: 29–56.

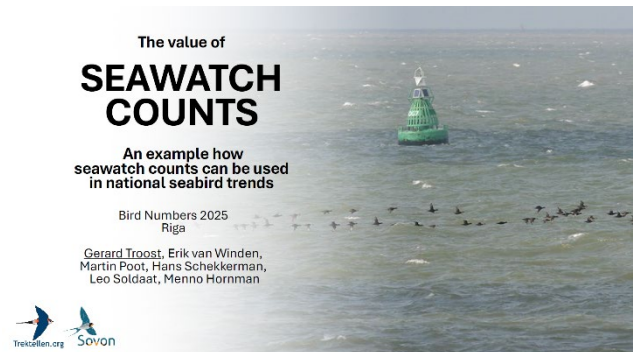
Russ J. 2022. Nathusius's Pipistrelle *Pipistrellus nathusii*. Pp. 1-26 in: Hackländer, K., Zacos, F.E. (eds.), *Handbook of the mammals of Europe*. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-65038-8_68-1

Tremlett C.J., Morley N. & Wilson L.J. 2024. UK seabird colony counts in 2023 following the 2021-22 outbreak of Highly Pathogenic Avian Influenza. RSPB Research Report 76, Sandy, UK. <https://www.rspb.org.uk/birds-and-wildlife/seabird-surveys-project-report>

Presentatie over zetrektellingen op het EBCC congres

In april 2025 gaf Gerard Troost op het 'Bird Numbers' congres van de European Bird Census Council in Riga, Letland, een presentatie over zetrektellingen en hoe die kunnen worden gebruikt voor monitoring van zeevogels, onder meer aan de hand van het Nederlandse telmateriaal. Voor liefhebbers is deze presentatie te bekijken op YouTube:

<https://www.youtube.com/watch?v=bb5VuZk2W8>.

Bijdragen in deze nieuwsbrief:

Hans Schekkerman
Gerard Troost
Sander Lagerveld

contact:

hans.schekkerman@sovon.nl

Rosse Franjepoot, Katwijk – Savoy 27-10-2025

Foto: René van Rossum